

היום נלמד בעזרת ה':

עירובין דף מה

רבי אליעזר אומר שתי יבנות: מי שיצא (במזיד) מחוץ לתחום שתי אמות, מותר לו להכנס לתוך התחום, משום שאנו רואים כאילו הוא נמצא באמצע הד' אמות שנתנו חכמים ליוצא מחוץ לתחום, ולכן הוא יכול ללכת ב' אמות לכל צד. ונמצא שלשיטתו הד' אמות שנתנו חכמים ליוצא מחוץ לתחום הם כאילו מובלעות בתוך תחומי הראשון (= כיון שמותר לו ללכת שתי אמות ממקום עמידתו כעת שהוא מחוץ לתחומי, ולהכנס לתוך תחום האלפיים אמה של מקום שביתתו הקודם), א"כ מוכח שתחומים המובלעים נידונים כתחום אחד, ושלא כדעת רבה!

רבנן מודים לרבי אליעזר הנ"ל ביוצא לדבר מצוה שתחומים המובלעים נידונים כתחום אחד, ומשנתנו לעיל הרי עוסקת ביוצא לדבר מצוה.

וכל היוצאים להציל חוזרים למקומם: משמע שאפילו אם יצאו יותר מארבעת אלפים אמה מותר להם לחזור. והרי למדנו לעיל (מד:) שהיוצא מחוץ לתחום ברשות חכמים יש לו רק אלפיים אמה? אלא כוונת המשנה שמותר להם לחזור עם כלי מלחמתם ואינם צריכים להשאירם במקומם.

הגמרא מקשה על הקושיא: לכאורה אפשר לומר שהיוצאים לדבר מצוה (= כגון קידוש החודש או מיילדת) לא יכולים לחזור למקומם הראשון אם הוא רחוק מאלפיים אמה, לפי שאין להם צורך לחזור, אבל היוצאים להילחם בנכרים מותר להם לחזור לעיר אפילו אם היא רחוקה יותר מאלפיים אמה, לפי שיש לחשוש שמא ירדפו אחריהם הנכרים. לכן הגמרא מבארת את הקושיא הראשונה באופן אחר.

למסקנת הגמרא: אם ניצחו ישראל את הנכרים יש להם רק אלפיים אמה לחזור, לפי שאין חשש שהנכרים ירדפו אחריהם, ואם נצחו הנכרים את עצמן (= את ישראל) מותר להם לחזור לעיר אפילו אם היא רחוקה הרבה, שמא הנכרים ירדפו אחריהם.

אמר רב יהודה אמר רב: נכרים שהטילו מצור על עיר של ישראל על עסקי ממון, אסור לצאת אליהם בשבת בכלי זיין ולחלל את השבת. ואם באו על עסקי נפשות, מחללים (המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

עליהם את השבת. ובעיר הסמוכה לִסְפָּר (= עיר המבדילה בין גבול ישראל לגבול האומות) אפילו אם הנכרים באו על עסקי קש ותבן מחללים עליהם את השבת, שמא הנכרים יבבשוה ומשם תהיה שאר הארץ נוחה להיכבש לפניהם.

משנה: מי שישב בדרך לנוח לפני שבת, ולא ידע שהוא נמצא בתוך תחומה של עיר הסמוכה לו, ולאחר שחשיכה, עמד וראה שהוא נמצא בתחום העיר. רבי מאיר סובר - שהיות ולא התכוין לקנות שביתה בעיר, אין דינו כבני העיר והוא יכול ללכת רק אלפיים אמה ממקומו, וכאשר יגמרו האלפיים אין לו לזוז ממקומו אפילו אם הוא יהיה באמצע העיר. רבי יהודה סובר - שמכיון שהוא נמצא בתוך תחום העיר קנה שביתה כמו בני העיר ויש לו אלפיים אמה לכל רוח מחוץ לעיר.

משנה: מי שישן בדרך ולא ידע שהחשיך היום ונכנסה שבת. רבי יוחנן בן נורי סובר שקנה שביתה במקומו ויש לו משם אלפיים לכל רוח, אבל רבנן סוברים שכיון שלא התכוין לקנות שביתה לא קנה ויש לו רק את ארבע אמותיו שהוא עומד בהם. וכאן יש מחלוקת נוספת:

רבנן - יש לו ארבע אמות לכל צד. דהיינו שמונה אמות והוא באמצעם.

רבי אליעזר - שתי אמות לכל צד. דהיינו ארבע אמות והוא באמצעם.

רבי יהודה - יש לו ארבע אמות לצד אחד, ולאחר שבחר אותם אינו יכול לחזור בו.

עמדו שניים במרחק שש אמות זה מזה, ונמצא שהארבע אמות שלהם נפגשות באמצע ויש להם שתי אמות משותפות. הם יכולים לאכול ביחד בשתי האמות הללו, אך להיזהר לא להוציא מתוך שתי האמות המשותפות אל שתי האמות הפרטיות אוכל או חפצים של האחר. מכיון שארבע אמות של אדם נחשבות (מדרבנן) כרשות היחיד שלו, ואסור להוציא ולהכניס מרה"ר לתוכם.

היו שלושה במרחק שמונה אמות, ונמצא שארבע אמותיו של האמצעי מובלעות ביניהם, דהיינו שתי אמות בתוך ארבע אמותיו של האחד ושתי אמות בתוך של האחר. הוא מותר להשתמש עם שניהם והם איתו - בתוך השתי אמות של כל אחד מהם, אבל הקיצונים אסורים להשתמש זה עם זה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

גמרא: חפצי הפקר קונים שביתה: חפציו של אדם קונים שביתה במקומו של האדם, ואסור להוציאם מחוץ לתחום שלו. השאלה מה קורה בחפצי הפקר שאין להם בעלים, האם הם קונים שביתה היכן שהם מונחים ומותר לטלטלם אלפים אמה לכל רוח בלבד. או שהם לא קונים שביתה, וכל אדם שימצא אותם יכול לטלטל אותם להיכן שמותר לו להלך?

הגמרא מסתפקת בדעת רבי יוחנן בן נורי הסובר שאדם שישן בכניסת שבת קנה שביתה, האם הוא יסבור כן גם בחפצי הפקר שאין להם בעלים. או שדוקא באדם שיש לו דעת לקנות שביתה וודאי שאם היה ער היה מעונין בכך, משום כך גם כשהוא ישן הוא קונה שביתה במקומו, אבל חפצי הפקר לא?

גשמים שירדו: כשירדו מערב יו"ט - הם קנו שביתה במקומם בכניסת יו"ט, ויש להם אלפיים אמה לכל רוח שמותר לטלטל אותם. אבל כשירדו ביום טוב עצמו - הם לא קנו שביתה, ולכן כל אדם שלוקח אותם יכול לטלטל אותם כתחום שביתתו. ברייתא זו בהכרח סוברת כרבי יוחנן בן נורי, ומוכח מכאן שהוא סובר שחפצי הפקר קונים שביתה, ולכן קנו הגשמים שביתה מערב יו"ט.

א"ל לא ס"ד דתנן... ותניא: ישנה סתירה בין המשנה לברייתא. המשנה סוברת שחפצי הפקר לא קונים שביתה, ולכן בור של עולי בבל שהוא בור של הפקר כל המלא ממנו מים יכול להוליכם כרגליו. מאידך הברייתא סוברת שחפצי הפקר קונים שביתה, ולכן בור של שבטים (= שהוא בור של עולי בבל) יש למים שבו אלפים אמה לכל רוח.

מי אוקיינוס: נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע. רבי אליעזר סובר שכל העולם כולו ממי האוקיינוס הוא שותה, ע"י התאדות מי הים הנהפכים לעננים ואח"כ יורדים כגשמים. רבי יהושע סובר שכל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה. (תוספות ד"ה לימא מבארים שלדעת רבי יהושע אי אפשר לומר שהמים יקנו שביתה ברקיע, כי לא שייך שם קנין שביתה).